

Εργαλεία ρύθμισης αγορών

Οικονομικό Σύστημα - Οικονομικά και Δίκαιο της Ρυθμιστικής Πολιτικής του Κράτους

Πολέμης Μιχαήλ
Επίκουρος Καθηγητής
Τμήμα Οικονομικής Επιστήμης

ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΙ ΟΡΟΙ

❑ **ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΜΕ ΔΥΝΑΜΗ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ** (*Significant Market Power*)

Μια επιχείρηση με δύναμη στην αγορά, έχει την δυνατότητα να παρακωλύει την διατήρηση του αποτελεσματικού ανταγωνισμού στην σχετική αγορά και να ενεργεί σε αισθητό βαθμό ανεξάρτητα από τους ανταγωνιστές και τους πελάτες της.

❑ **ΡΥΘΜΙΣΗ** (*Regulation*)

Είναι η προσπάθεια αποτελεσματικής και οργανωμένης παρέμβασης του κράτους, για την αντιμετώπιση της αποτυχίας των μηχανισμών της αγοράς, με στόχο την προάσπιση και την διατήρηση του ανταγωνισμού.

❑ **ΑΠΟΡΡΥΘΜΙΣΗ** (*Deregulation*)

Είναι η διαδικασία που το κράτος περιορίζει ή καταργεί την παρέμβαση του σε έναν συγκεκριμένο κλάδο, αφού έχει επανέλθει ο ανταγωνισμός σε ικανοποιητικά επίπεδα, με σκοπό την μείωση των στρεβλώσεων στην αγορά.

ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ

Σχετίζεται με τον βαθμό της κρατικής παρέμβασης στους μηχανισμούς της αγοράς. Συγκεκριμένα στην επιλογή παρέμβασης μέσω της *ρύθμισης ή απορρύθμισης μιας επιχείρησης με δύναμη στην αγορά*, όταν έχουμε αποτυχία του μηχανισμού της αγοράς (*Market Failure*), εξαιτίας της ύπαρξης μιας δεσπόζουσας επιχείρησης στην αγορά.

Αναγκαιότητα ή μη ρυθμιστικών παρεμβάσεων, καθώς και η επιλογή του κατάλληλου ρυθμιστικού μηχανισμού, που εξαλείφει τις παθογένειες και επιτυγχάνει την προάσπιση και την διατήρηση του ανταγωνισμού, με την χαμηλότερη δυνατή στρέβλωση στην αγορά.

ΔΟΜΗ – ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΑΓΟΡΑΣ

- ✓ Η συμπεριφορά μιας επιχείρησης σχετίζεται με την δομή και την οργάνωση της αγοράς.
- ✓ Η ανάλυση της αγοράς διευκολύνει το έργο των Ρυθμιστικών και Εποπτικών Αρχών.
- ✓ Η αγορά είναι ένα δυναμικό και όχι ένα στατικό μοντέλο.
- ✓ Οι συνθήκες στην αγορά δεν είναι πάντα ιδανικές, με αποτέλεσμα να υπάρχει αποτυχία του μηχανισμού της αγοράς (*Market Failure*).
- ✓ Η αποτυχία της αγοράς συχνά επιβάλλει την αναγκαιότητα ρυθμιστικών παρεμβάσεων (*Market Regulation*).

ΔΟΜΗ-ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΑΓΟΡΑΣ
ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΖΗΤΗΣΗΣ-ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ

ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΑΓΟΡΑΣ

ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΕΙΣ-ΣΧΕΤΙΚΗ ΑΓΟΡΑ-ΕΜΠΟΔΙΑ ΕΙΣΟΔΟΥ-
ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΚΟΣΤΟΥΣ-ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ &
ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΩΝ-ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΣΗ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ-
ΕΜΠΟΔΙΑ ΕΙΣΟΔΟΥ & ΕΞΟΔΟΥ

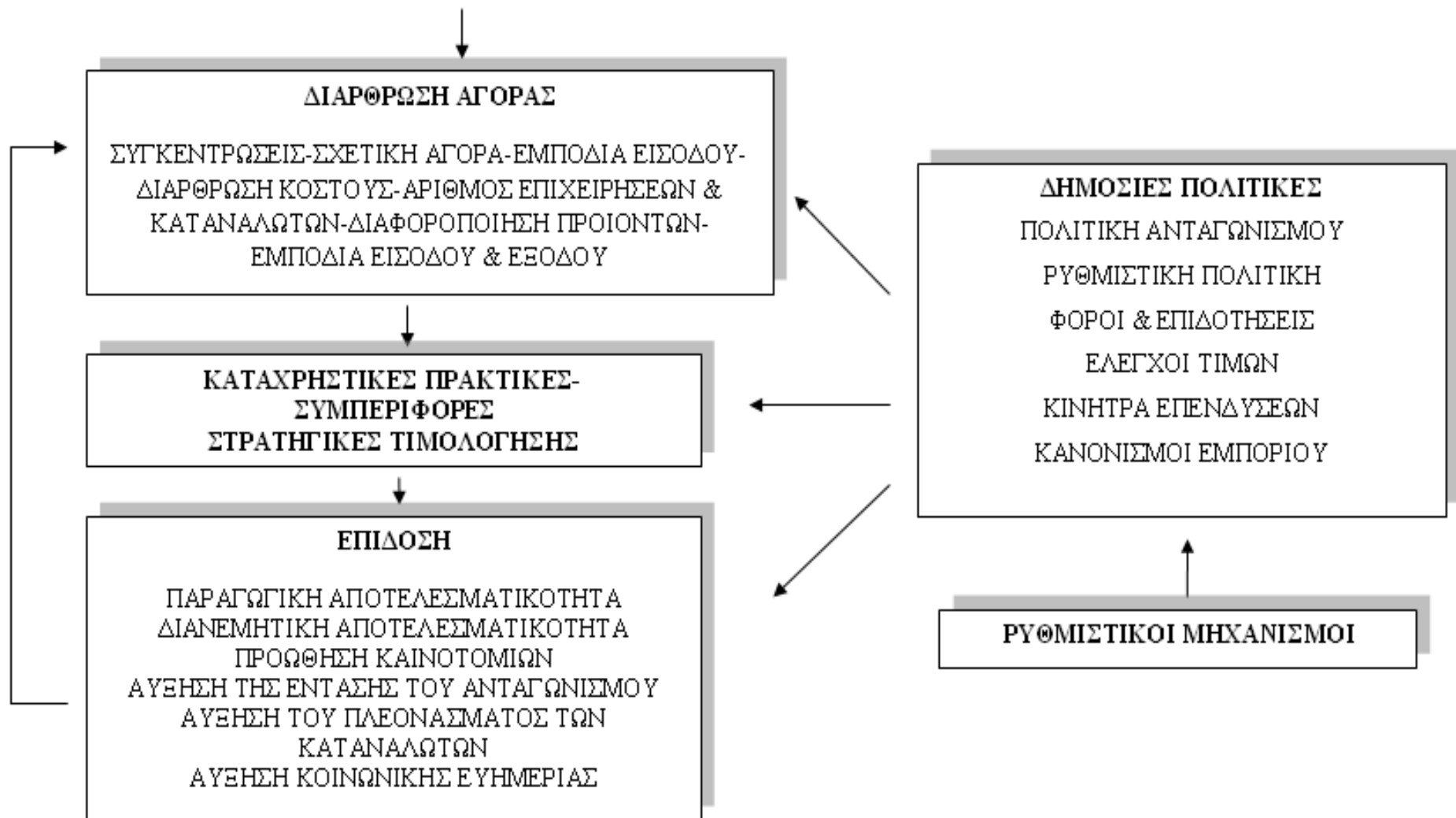
**ΚΑΤΑΧΡΗΣΤΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ-
ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΕΣ
ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΤΙΜΟΛΟΓΗΣΗΣ**

ΕΠΙΔΟΣΗ

ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ
ΔΙΑΝΕΜΗΤΙΚΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ
ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΩΝ
ΑΥΞΗΣΗ ΤΗΣ ΕΝΤΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ
ΑΥΞΗΣΗ ΤΟΥ ΠΛΕΟΝΑΣΜΑΤΟΣ ΤΩΝ
ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΩΝ
ΑΥΞΗΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΥΗΜΕΡΙΑΣ

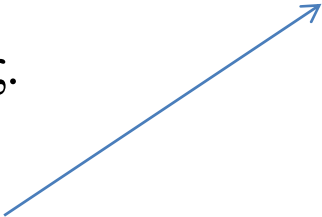
ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ
ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΦΟΡΟΙ & ΕΠΙΔΟΤΗΣΕΙΣ
ΕΛΕΓΧΟΙ ΤΙΜΩΝ
ΚΙΝΗΤΡΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ
ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟΙ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ

- ✓ Το Μέγεθος της Επιχείρησης.
- ✓ Ο Αριθμός των Επιχειρήσεων.
- ✓ Ο βαθμός Συγκέντρωσης του Κλάδου.
- ✓ Ο Βαθμός Έντασης της Τεχνολογίας.
- ✓ Ζήτηση και Συνθήκες Αγοράς.
- ✓ Ο Βαθμός Πληροφόρησης.

Οι περισσότερες
κυβερνητικές πολιτικές
σχεδιάζονται με σκοπό να
αμβλύνουν τα
προβλήματα, που
προκαλούνται από την
Ασύμμετρη
Πληροφόρηση.

ΜΟΡΦΕΣ ΑΓΟΡΑΣ

Οι βασικές μορφές αγοράς, κατατάσσονται με βάση την ένταση του ανταγωνισμού που επικρατεί στην αγορά.

Οι δυο ακραίες μορφές, ως προς την ένταση του ανταγωνισμού είναι ο **Τέλειος Ανταγωνισμός** και το **Μονοπώλιο**.

-
- A diagram illustrating the spectrum of market forms. A horizontal line with arrows at both ends represents the range from Perfect Competition to Monopoly. Below the left end, a list of characteristics for Perfect Competition is provided. Below the right end, a list of characteristics for Monopoly is provided. In the center, below the line, a list of characteristics for Oligopoly is provided.
- ❑ Οι επιχειρήσεις δεν έχουν δύναμη στην αγορά.
 - ❑ Είναι δέκτες τιμών.
 - ❑ Πλήρης πληροφόρηση.
 - ❑ Άριστη και αποτελεσματική κατανομή των πόρων.
 - ❑ Καμία κρατική παρέμβαση (ιδεατό υπόδειγμα, όμως δεν συναντάται στον πραγματικό κόσμο).

- ❑ Μια μόνο επιχείρηση με δεσπόζουσα θέση στην αγορά.
- ❑ Η μορφή αγοράς με την χαμηλότερη ένταση ανταγωνισμού.
- ❑ Εμπόδια εισόδου στην αγορά.
- ❑ Κοινωνική και παραγωγική αναποτελεσματικότητα.

Ενδιάμεσα στις δυο μορφές αγοράς βρίσκεται το **Ολιγοπώλιο**. Που χαρακτηρίζεται από την έντονη αλληλεξάρτηση μεταξύ των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην αγορά.

ΑΣΤΟΧΙΑ ΤΩΝ ΜΗΧΑΝΙΣΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ

Η αστοχία των μηχανισμών αγοράς οδηγεί σε κοινωνική, παραγωγική και οικονομική αναποτελεσματικότητα, και ορισμένες φορές απαιτείται η ανάγκη κρατικής παρέμβασης, με ότι συνεπάγεται αυτή η παρέμβαση σε όφελος αλλά και κόστος.

ΑΙΤΙΕΣ ΑΠΟΤΥΧΙΑΣ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ

- ☐ Εξωτερικές Οικονομίες στην Παραγωγή και στην Κατανάλωση.
- ☐ Ατελής και Ασύμμετρη Πληροφόρηση.
- ☐ Δημόσια Αγαθά.
- ☐ Ύπαρξη Επιχείρησης με Δεσπόζουσα Θέση στην Αγορά.

ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΣΧΕΤΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ

- ❑ Η έννοια της **Σχετικής Αγοράς** (Relevant Market), είναι το πρώτο θεμελιώδες βήμα στην εφαρμογή μέτρων Ρυθμιστικής Πολιτικής, όταν εξετάζουμε υποθέσεις παρεμπόδισης του ανταγωνισμού.
- ❑ Έχει κρίσιμη πρακτική σημασία, γιατί διευκολύνει τον υπολογισμό του βαθμού συγκέντρωσης της αγοράς, στοιχεία που αναλύουν οι Εποπτικές και Ρυθμιστικές Αρχές.

Σχετική Αγορά Προϊόντων:

Περιλαμβάνει προϊόντα που είναι υποκατάστατα μεταξύ τους, είτε από την πλευρά της ζήτησης είτε από την πλευρά της προσφοράς.

Σχετική Γεωγραφική Αγορά:

Περιλαμβάνει την περιοχή που οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις συμμετέχουν στην προμήθεια προϊόντων και υπηρεσιών, με τους Όρους ανταγωνισμού να είναι επαρκώς ομοιογενείς.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΜΕ ΔΥΝΑΜΗ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ

- ☐ Μπορεί να **επιβάλλει μη δίκαιες τιμές** (Imposing Unfair Prices).
- ☐ Έχει δυνατότητα να **τιμολογήσει επικερδώς, σε τιμές πάνω από το επίπεδο τιμών του τελείου ανταγωνισμού ($P > MC$)**, για μεγάλο χρονικό διάστημα, χωρίς να περιορίζεται το μερίδιο αγοράς της.
- ☐ **Υψηλός βαθμός συγκέντρωσης της αγοράς**. Όσο αυξάνεται το μερίδιο αγοράς, τόσο ενισχύεται η δύναμη της στην αγορά.
- ☐ **Επιβάλλει εμπόδια εισόδου στην αγορά**, με σκοπό την παρεμπόδιση και τον εξοβελισμό των νέων επιχειρήσεων.
- ☐ Χαρακτηρίζεται από **οικονομίες κλίμακας** και **οικονομίες φάσματος**, έχοντας πλεονέκτημα κόστους και διαπραγματευτική δύναμη.
- ☐ **Δεν υπάρχουν στενά υποκατάστατα**.
- ☐ Διαθέτει κάποιο **συγκριτικό πλεονέκτημα** έναντι των ανταγωνιστών.

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΤΙΜΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΜΕ ΔΥΝΑΜΗ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ

Η ύπαρξη μιας επιχείρησης με δύναμη στην αγορά, συνεπάγεται συχνά κάποια κόστη προς την κοινωνία.

Η απουσία ανταγωνισμού δίνει την δυνατότητα στην δεσπόζουσα επιχείρηση να εφαρμόσει στρατηγικές τιμολόγησης που αποσκοπούν στην μεγιστοποίηση των κερδών της ή την διατήρηση και την ενδυνάμωση της δεσπόζουσας θέσης.

□ Στρατηγικές Τιμολόγησης, που Αποσκοπούν στην Απόσπαση Μέρους του Πλεονάσματος των καταναλωτών.

□ Στρατηγικές Τιμολόγησης, που Μειώνουν την Ένταση του Ανταγωνισμού.

□ Στρατηγικές Τιμολόγησης, όταν υπάρχει Έντονος Ανταγωνισμός Τιμών.

Η πλειοψηφία των στρατηγικών τιμολόγησης αποσκοπούν στον περιορισμό του ανταγωνισμού και την μείωση της κοινωνικής ευημερίας.

Ωστόσο απαιτείται μεγάλη προσοχή από τις Εποπτικές και Ρυθμιστικές Αρχές όταν προσπαθούν να αντιμετωπίσουν τέτοιες καταχρηστικές πρακτικές.

Η Στρατηγική Τιμολόγησης, με Σκοπό την Διείσδυση και την Υπέρβαση των Αποτελεσμάτων Δικτύου, **επιβάλλει την υιοθέτηση επιθετικής τιμολόγησης**, με σκοπό να επιτύχουμε μια κρίσιμη μάζα. **Όμως μια τέτοια Στρατηγική προάγει τον ανταγωνισμό και αυξάνει την κοινωνική ευημερία.**

Μια Στρατηγική Τιμολόγησης μέσω Κάθετων Ολοκληρώσεων, μειώνει την ευημερία των καταναλωτών, αν αποκλείσει τους ανταγωνιστές από την απαιτούμενη εισροή που έχει στην διάθεση της. **Μπορεί ωστόσο και να αυξήσει την ευημερία των καταναλωτών, αφού έχουμε μείωση του κόστους συναλλαγών, εξαιτίας της απουσίας μεσαζόντων, άρα χαμηλότερες τιμές.**

Επιθετική Τιμολόγηση με Σκοπό τον Εξοβελισμό των Ανταγωνιστών

Αντίθετα αν η επιχείρηση που έχει δεσπόζουσα θέση στην αγορά προβεί σε επιθετική τιμολόγηση, τιμολόγηση κάτω του κόστους, με συνέπεια σοβαρές ζημίες για την νεοεισερχόμενη επιχείρηση, τότε αυτή η πρακτική, χρίζει ρυθμιστικής παρέμβασης.

Η σπουδαιότητα και η αναγκαιότητα μιας ρυθμιστικής παρέμβασης, σε περίπτωση επιθετικής τιμολόγησης που ασκείται από την δεσπόζουσα επιχείρηση είναι μεγάλη, αν αναλογιστούμε τις επιπτώσεις που θα επέλθουν στο επίπεδο του ανταγωνισμού, αν τελικά εξέλθει η νεοεισερχόμενη επιχείρηση.

Την αρχική μείωση των τιμών, που βραχυχρόνια λειτουργεί προς όφελος των καταναλωτών, θα διαδεχτεί μια μελλοντική αύξηση των τιμών, σχετικά αβέβαιη σε ύψος και διάρκεια, γεγονός που θα οδηγήσει σε μείωση μακροχρόνια της ευημερίας των καταναλωτών.

ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Το ρυθμιστικό πλαίσιο για την αντιμετώπιση μιας επιχείρησης που έχει δεσπόζουσα θέση στην αγορά περιλαμβάνει δυο κύριες πολιτικές:

Ρυθμιστική Πολιτική (Regulatory Policy)

- ✓ Η Ρυθμιστική Πολιτική αντιμετωπίζει αγορές στις οποίες υπάρχει μονοπώλιο ή έστω μια επιχείρηση με δύναμη στην αγορά.
- ✓ Εφαρμόζεται από κλαδικούς ρυθμιστές, και είναι η **εκ των προτέρων (ex ante)** κλαδική ρύθμιση των τιμών αλλά και της ευρύτερης συμπεριφοράς των επιχειρήσεων.
- ✓ Έχει ως στόχο την ρύθμιση μιας επιχείρησης που έχει δεσπόζουσα θέση στην αγορά ως έχει (SMP as such), όταν είμαστε σίγουροι ότι δημιουργεί απώλειες στην κοινωνική ευημερία, ώστε να την αναγκάσει να λειτουργήσει και να συμπεριφερθεί σύμφωνα με το δημόσιο συμφέρον.

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΡΥΘΜΙΣΗΣ

- ❑ Ακόμα και όταν οι παράμετροι της άριστης ρύθμισης μπορούν να προσδιοριστούν, υπάρχουν προβλήματα εφαρμογής. Αυτά προκύπτουν κυρίως από την ανάγκη να γνωρίζουν οι Ρυθμιστικές Αρχές **άριστα την αγορά** (δύσκολα ο ρυθμιστής έχει ικανοποιητική πληροφόρηση).
- ❑ Αξίζει να αναφέρουμε ότι η εφαρμογή των ρυθμιστικών παρεμβάσεων, **δεν γίνονται χωρίς κόστος**. Μάλιστα ορισμένες φορές συνεπάγεται υψηλό κόστος, το οποίο σχετίζεται με προβλήματα εφαρμογής και με έξοδα λειτουργίας των Εποπτικών και Ρυθμιστικών Αρχών.
- ❑ Αξίζει να αναφέρουμε ότι στην **πράξη είναι πολύ δύσκολο να στοιχειοθετηθεί υπόθεση**.
- ❑ **Ρυθμιστική Σύλληψη**, κατά την διάρκεια της λειτουργίας τους οι Ρυθμιστικές και Εποπτικές Αρχές, αιχμαλωτίζονται και εξουσιάζονται, από τις βιομηχανίες που εποπτεύουν και ρυθμίζουν.

ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟΙ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ

- ❑ Το ζητούμενο λοιπόν για την Ρυθμιστική Πολιτική, είναι η επιλογή των κανόνων και των μηχανισμών, που θα ωθήσουν την επιχείρηση, ενώ θα επιδιώκει την μεγιστοποίηση των κερδών της, ταυτόχρονα να κάνει επιλογές που θα οδηγούν στο κοινωνικό άριστο.
- ❑ Σε κάθε περίπτωση που αποφασίζεται κάποια ρυθμιστική παρέμβαση, θα πρέπει να γίνεται **ανάλυση κόστους-οφέλους**, όπου το προσδοκώμενο όφελος πρέπει να σταθμίζεται με το προσδοκώμενο κόστος της ρύθμισης.

Η Ρυθμιστική Πολιτική επιλέγει τον κατάλληλο ρυθμιστικό μηχανισμό, ανάλογα με τα μέσα που διαθέτει κάθε φορά, και σκοπό έχει να οδηγηθεί η αγορά στο άριστο αποτέλεσμα.

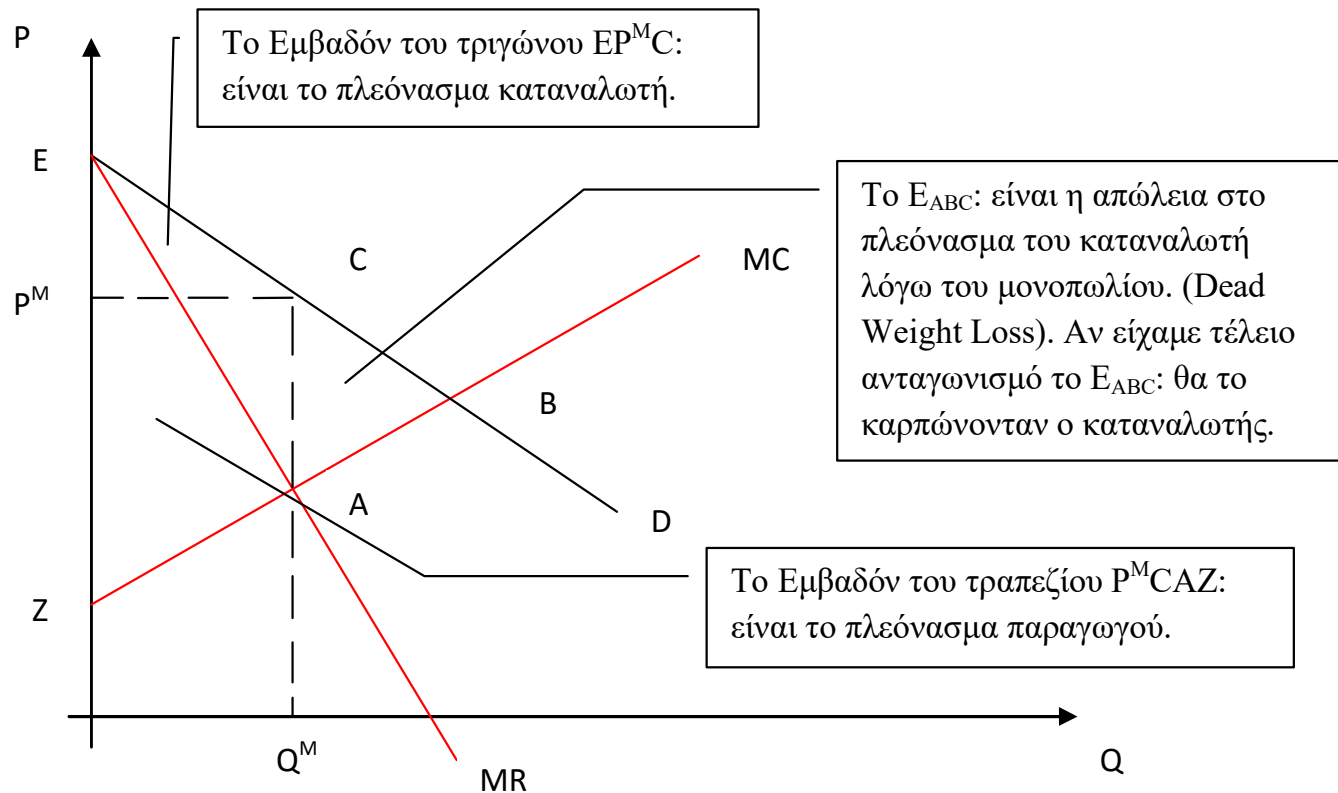

Έτσι η μεγιστοποίηση της κοινωνικής ευημερίας και η αποτελεσματική κατανομή των πόρων, προϋποθέτει την **εξίσωση της τιμής με το οριακό κόστος ($P = MC$)**, που είναι το πρωτεύων άριστο (first best).

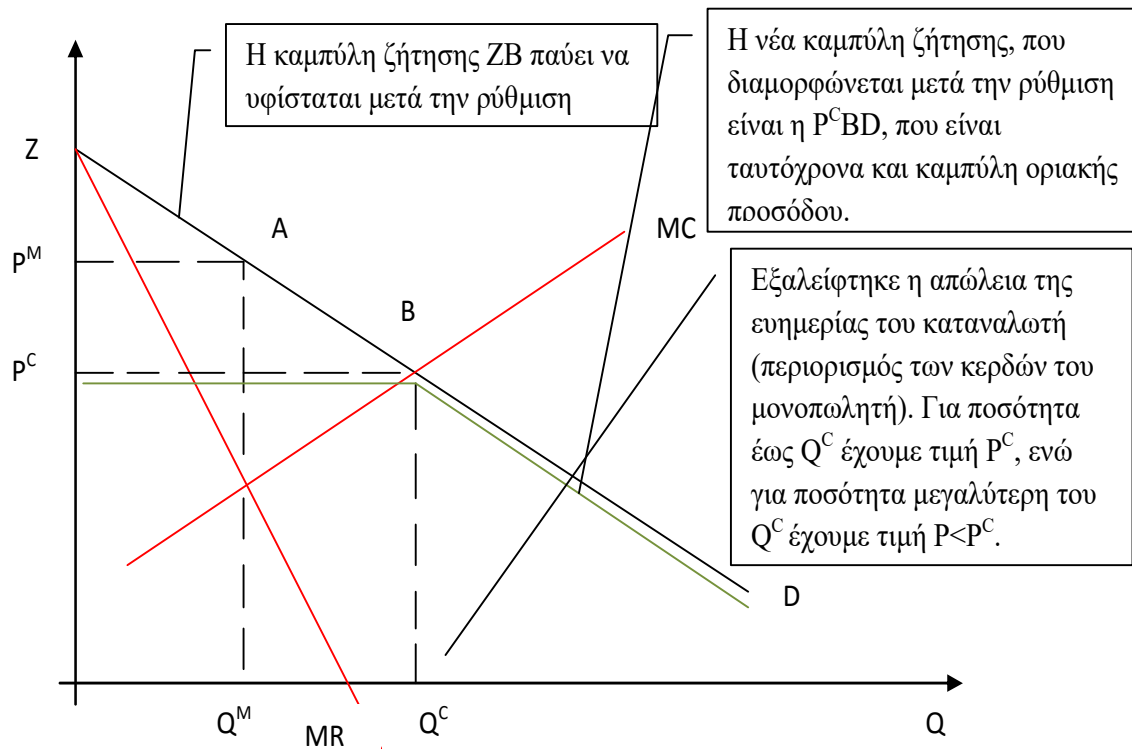
Ή

Μια τιμολόγηση σε **επίπεδο μέσου κόστους ($P = AC$)**, που είναι το δευτερευόντως άριστο (second best), υπό τον περιορισμό όμως η επιχείρηση να μην κλείσει, διαπιστώνουμε ότι η επιχείρηση δεν εμφανίζει ζημίες.

Διαγραμματική απεικόνιση της Απώλειας που παρατηρείται στο Πλεόνασμα Καταναλωτή όταν δεν έχουμε την Ρύθμιση της Αγοράς από το Κράτος

Διαγραμματική απεικόνιση του Οφέλους που Αποκομίζει ο Καταναλωτής από την Παρέμβαση του Κράτους (Ρυθμιστική Πολιτική)

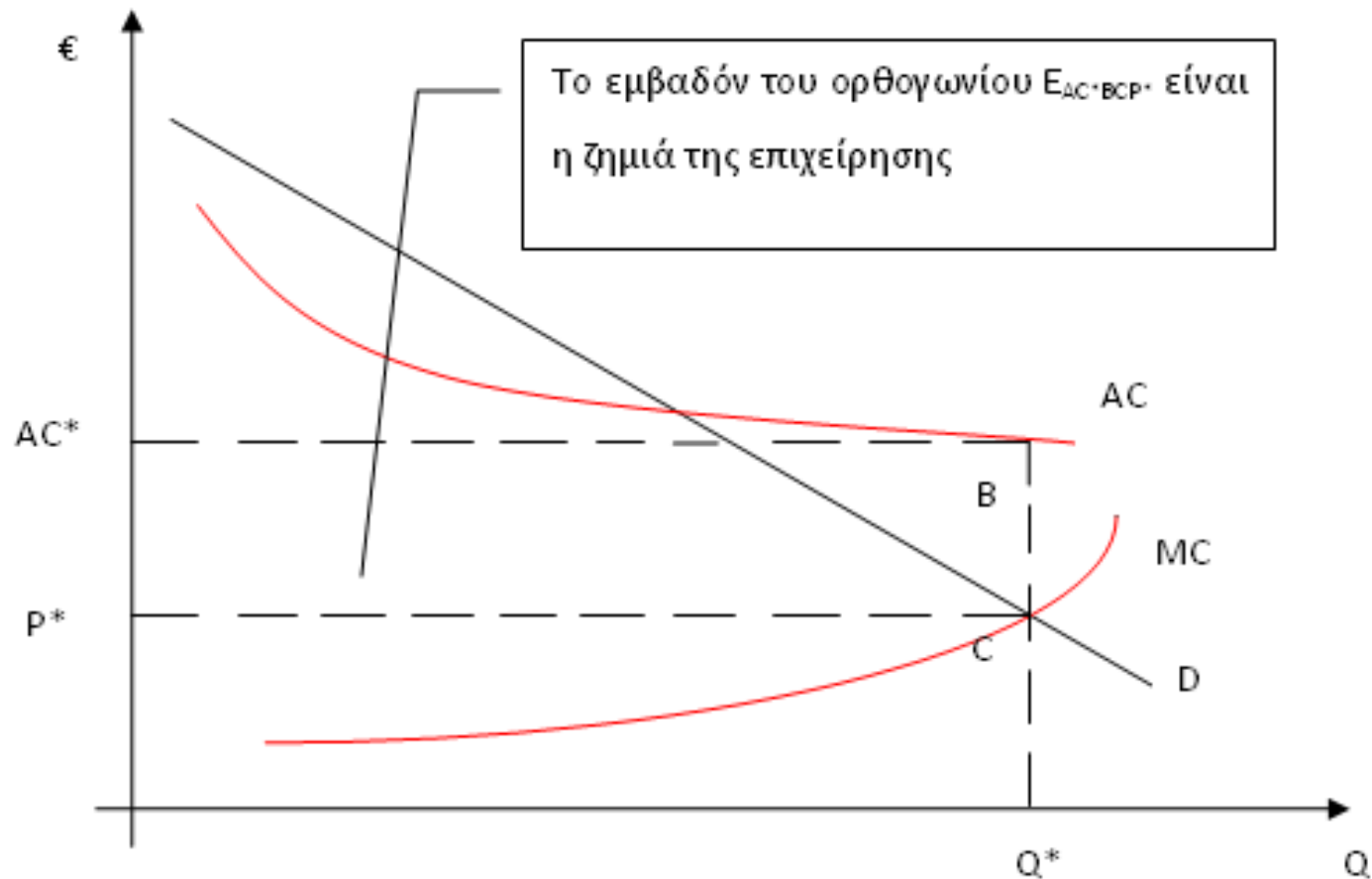
Ρύθμιση με Τιμολόγηση σε Επίπεδο Οριακού Κόστους

Η μεγιστοποίηση της κοινωνικής ευημερίας, προϋποθέτει την εξίσωση της τιμής με το οριακό κόστος ($P = MC$), που είναι το πρωτεύων άριστο (first best).

Στην περίπτωση όμως που υπάρχουν οικονομίες κλίμακας, το μέσο κόστος (AC) είναι φθίνον, τότε το οριακό κόστος, θα είναι πάντα χαμηλότερο από το μέσο κόστος. Διαπιστώνουμε ότι η ρυθμιζόμενη επιχείρηση, αν λειτουργεί με αύξουσες αποδόσεις κλίμακας τότε εμφανίζει ζημιές.

Καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι μια τέτοια ρύθμιση δεν είναι εφικτή για επιχειρήσεις που έχουν δεσπόζουσα θέση στην αγορά, γιατί θα τις οδηγήσει με μαθηματική ακρίβεια στο κλείσιμο.

Ρύθμιση με Τιμολόγηση σε Επίπεδο Οριακού Κόστους

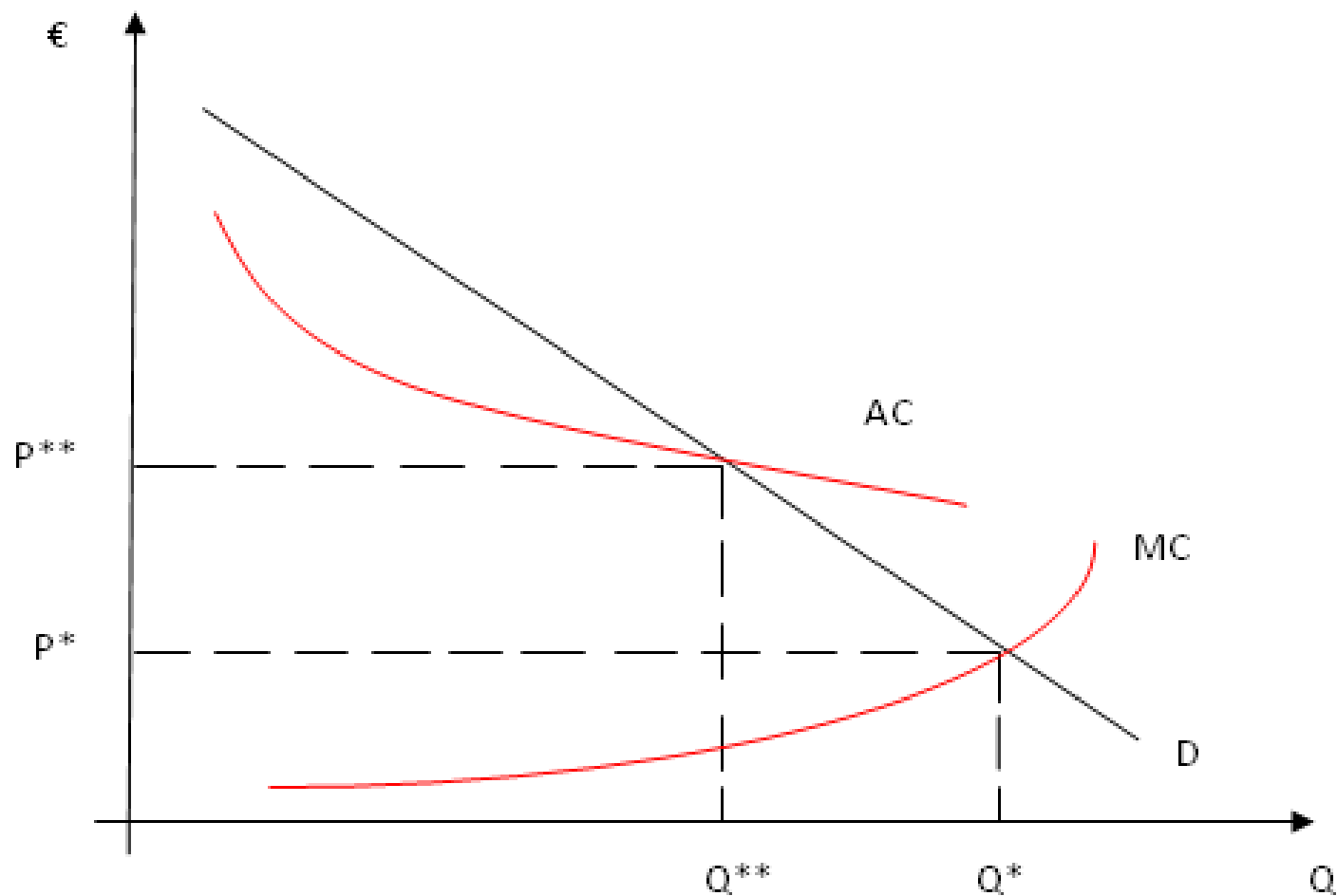
Ρύθμιση με Τιμολόγηση σε Επίπεδο Μέσου Κόστους

Αν η Ρυθμιστική Αρχή επιδιώξει μια τιμολόγηση σε επίπεδο μέσου κόστους ($P = AC$), που είναι το δευτερευόντως άριστο (second best), υπό τον περιορισμό όμως η επιχείρηση να μην κλείσει.

Μια τέτοια ρύθμιση αφήνει την επιχείρηση με κέρδος μηδέν ($\Pi = 0$).

Μέσω αυτής της τιμολόγησης ελαχιστοποιούμε την αναποτελεσματικότητα, αλλά δεν επιτυγχάνουμε την αποτελεσματική κατανομή των πόρων, εφόσον η τιμή εξακολουθεί να είναι πάνω από το οριακό κόστος.

Ρύθμιση με Τιμολόγηση σε Επίπεδο Μέσου Κόστους

Ρύθμιση σε Επίπεδο Οριακού Κόστους με Μεταβιβαστικές Πληρωμές

- ✓ Το πρόβλημα επιλύεται, όταν ο ρυθμιστής έχει στην διάθεση του έναν συνδυασμό ρυθμιστικών μηχανισμών, όπως είναι ο μηχανισμός **ρύθμισης της τιμής με ταυτόχρονη επιδότηση**.
- ✓ Επιβολή τιμής στο ύψος του οριακού κόστους και παράλληλα χορήγηση επιδότησης, **ίση με την ζημιά που θα έχει από την λειτουργία της με την δεδομένη ρύθμιση τιμής**.
- ✓ Οι πόροι προέρχονται από την **φορολόγηση των κοινωνικών ομάδων**, γεγονός που **δημιουργεί στρεβλώσεις στην αγορά**. Επίσης μαζί με τις στρεβλώσεις στην αγορά, εγείρονται και ζητήματα ηθικής και δικαιοσύνης.
- ✓ Όταν μια επιχείρηση λαμβάνει μεταβιβαστικές πληρωμές, **χάνει την ανταγωνιστικότητά της**, γεγονός που δεν οδηγεί σε κοινωνική ευημερία.
- ✓ Όταν η υπό ρύθμιση επιχείρηση είναι δέκτης μεταβιβαστικών πληρωμών, δημιουργούνται συμπεριφορές που σχετίζονται με την **ρυθμιστική σύλληψη**.

Ρύθμιση μέσω της Τιμολόγησης Ramsey

Όταν έχουμε **συμμετρική πληροφόρηση**, και η επιχείρηση που έχει δύναμη στην αγορά παράγει **περισσότερα από ένα προϊόντα**, ενώ ταυτόχρονα οι **επιδοτήσεις (μεταβιβαστικές πληρωμές) απαγορεύονται**, τότε οι τιμές που λύνουν το πρόβλημα της μεγιστοποίησης της κοινωνικής ευημερίας, υπό τον περιορισμό ότι η επιχείρηση δεν κάνει ζημίες, είναι γνωστές ως **Τιμές Ramsey**.

Με την τιμολόγηση Ramsey **υπάρχει αναποτελεσματικότητα** και δεν έχουμε την άριστη κατανομή των πόρων, αφού η τιμή διαφέρει από το οριακό κόστος ($P \neq MC$), έχουμε όμως **την χαμηλότερη δυνατή αναποτελεσματικότητα**, δηλαδή έχουμε **ελαχιστοποίηση των στρεβλώσεων**.

Δεν έχει συχνή εφαρμογή, γιατί υποθέτει άριστη πληροφόρηση, δηλαδή **απαιτεί μεγάλο όγκο πληροφοριών** για την καμπύλη ζήτησης του κάθε προϊόντος αλλά και για την συνάρτηση του κόστους, γεγονός που την καθιστά **δυσχερή**.

Ρύθμιση μέσω του Ποσοστού Απόδοσης Κεφαλαίου

Η Ρυθμιστική Αρχή επιλέγει να ρυθμίσει την επιχείρηση με δύναμη στην αγορά, έτσι ώστε η υπό ρύθμιση επιχείρηση, να έχει ένα δίκαιο ποσοστό απόδοσης στην βάση του κεφαλαίου που επένδυσε.

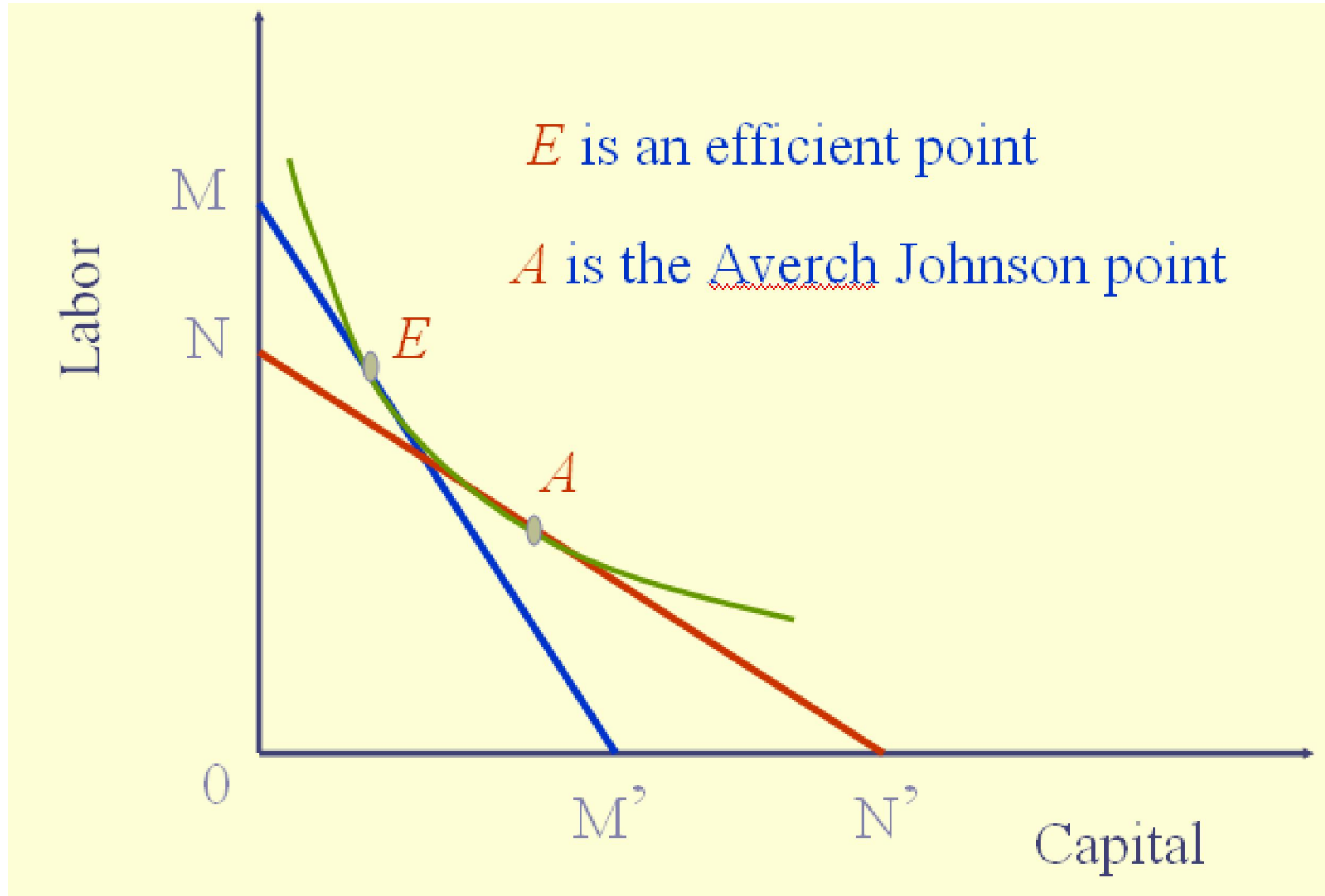
$$\text{Συνολικές Δαπάνες} + s \mathbf{B} = \text{Συνολικά Έσοδα}$$

Βασικό μειονέκτημα αυτής της ρυθμιστικής διαδικασίας είναι η υπερβολική επέκταση της κεφαλαιουχικής βάσης, με σκοπό τον επηρεασμό της μελλοντικής επιτρεπόμενης τιμής. Αποτέλεσμα αυτής είναι η πλεονάζουσα παραγωγική δυναμικότητα και η αναποτελεσματική παραγωγή.

Η επιχείρηση δεν έχει κανένα κίνητρο για περιορισμό του κόστους, μέσω τεχνολογικών καινοτομιών.

Κριτική Averch-Johnson (1962)

Προσέγγιση Άριστης Ρύθμισης

Η άριστη ρύθμιση όταν έχουμε **συμμετρική πληροφόρηση**, απαιτεί συνδυασμό ρυθμιστικών μηχανισμών, ανάλογα με τις συνθήκες οικονομικές, πολιτικές, κοινωνικές που επικρατούν στην αγορά.

Όταν επιτρέπονται οι μεταβιβαστικές πληρωμές, άριστη ρύθμιση επιτυγχάνουμε μέσω της ρύθμισης της τιμής, με ταυτόχρονη επιδότηση.

Όταν δεν επιτρέπονται οι μεταβιβαστικές πληρωμές, η άριστη λύση δίνεται από τις τιμές Ramsey. Με τον συγκεκριμένο ρυθμιστικό μηχανισμό επιτυγχάνουμε την μεγιστοποίηση του πλεονάσματος, και την ελαχιστοποίηση των στρεβλώσεων στην αγορά. Εξακολουθεί να υπάρχει αναποτελεσματικότητα, αλλά είναι η ελάχιστη δυνατή.

Προσέγγιση Άριστης Ρύθμισης

Η ρύθμιση μιας επιχείρησης που έχει δεσπόζουσα θέση στην αγορά είναι πολύ δύσκολη, όταν έχουμε **ασυμμετρία στην πληροφόρηση**.

Η ρύθμιση υπό ασύμμετρη πληροφόρηση, παρέχει στην ρυθμιζόμενη επιχείρηση ένα σημαντικό πλεονέκτημα, γιατί ο ρυθμιστής δεν γνωρίζει στοιχεία του κόστους, της παραγωγής και της ζήτησης του προϊόντος.

Έτσι αναπτύχθηκε ένα υπόδειγμα άριστης ρύθμισης υπό ασύμμετρη πληροφόρηση από τους Baron and Myerson, (1982), που βασίστηκε στην γενική μορφή ενός υποδείγματος εντολέα - εντολοδόχου. Βασική επιδίωξη του υποδείγματος, είναι να υιοθετηθούν **μέτρα ρύθμισης, όπου σε συνθήκες ηθικού κινδύνου ή δυσμενούς επιλογής, η ρυθμιζόμενη επιχείρηση να μεγιστοποιεί τις επιδιώξεις του ρυθμιστή.**

Ρυθμιστικό Υπόδειγμα Loeb-Magat

- ☐ Είναι ένας ρυθμιστικός μηχανισμός στα πλαίσια της **ασύμμετρης πληροφόρησης**, όπου η προτεινόμενη ρύθμιση **περιλαμβάνει μεταβιβαστικές πληρωμές**.
- ☐ Αναπτύχθηκε στα πλαίσια της λογικής ενός **υποδείγματος εντολέα-εντολοδόχου** (principal - agent problem).
- ☐ Ο μηχανισμός επιτρέπει στην ρυθμιζόμενη επιχείρηση, να θέσει για το προϊόν όποια τιμή θέλει, χωρίς κανέναν περιορισμό.
- ☐ Με δεδομένη την τιμή που θέτει η επιχείρηση, ο ρυθμιστής επιδοτεί την επιχείρηση με ποσό ίσο με το συνολικό πλεόνασμα καταναλωτή που αντιστοιχεί σε αυτή την τιμή.

Έτσι καθώς η επιχείρηση θα επιδιώκει να μεγιστοποιήσει το συνολικό κέρδος της, θα μεγιστοποιεί ταυτόχρονα και την κοινωνική ευημερία, επιτυγχάνοντας το πρωτευτόντως άριστο.

Ρυθμιστικό Υπόδειγμα Sappington - Sibley

- ☐ Μηχανισμός ρύθμισης όπου **επιτρέπονται οι μεταβιβαστικές πληρωμές.**
- ☐ Υποστηρίζει ότι η επιχείρηση **δεν θα πρέπει να επιβραβεύεται με το σύνολο του πλεονάσματος** του καταναλωτή.
- ☐ Ο ρυθμιστής στην προσπάθεια του να αντιμετωπίσει το **έλλειμμα πληροφόρησης**, παρατηρεί τις τιμές, τα έσοδα αλλά και τις δαπάνες της ρυθμιζόμενης επιχείρησης σε κάθε περίοδο, και στηρίζει σε αυτά τα δεδομένα την επιδότηση που θα πρέπει να δώσει, την επόμενη περίοδο.
- ☐ Υπάρχουν στρεβλώσεις.

Ρυθμιστικό Υπόδειγμα Vogelsang - Finsinger

- ❑ Αποτελεί μια πρόταση ρύθμισης υπό **ασύμμετρη πληροφόρηση και με απουσία επιδότησης.**
- ❑ Μια **δυναμική** ρυθμιστική πολιτική τιμής οροφής.
- ❑ Ο ρυθμιστής με την **πάροδο του χρόνου αποκτά πληροφορίες** για την συνάρτηση κόστους της ρυθμιζόμενης επιχείρησης.
- ❑ Ο ρυθμιστής επιτρέπει στην επιχείρηση να **χρεώνει όποιες τιμές θέλει για την επόμενη περίοδο, υπό τον περιορισμό** ότι αν οι τιμές της επόμενης περιόδου πολλαπλασιαστούν με τις ποσότητες παραγωγής της προηγούμενης περιόδου, το συνολικό ποσό να μην υπερβαίνει το κόστος της προηγούμενης περιόδου.
- ❑ Ο ρυθμιστής οδηγεί την ρυθμιζόμενη επιχείρηση σε τιμές που συγκλίνουν στο **δευτερευόντως άριστο επίπεδο.**

Ρύθμιση οροφής τιμής

- Η υπό ρύθμιση επιχείρηση είναι ελεύθερη να επιλέξει τις τιμές των προϊόντων της, υπό τον περιορισμό ότι ένας δείκτης των τιμών αυτών, δεν θα υπερβαίνει μια συγκεκριμένη οροφή (X) που θα τίθεται από τον ρυθμιστή.
- Η απλοποιημένη μορφή της συγκεκριμένης ρυθμιστικής διαδικασίας, επιβάλλει ότι ένας σταθερός δείκτης των τιμών της επιχείρησης, δεν μπορεί να αυξάνεται περισσότερο από ότι ο γενικός δείκτης λιανικής (RPI: Retail Price Inflation) που μετρά τον πληθωρισμό μείον ένα ποσοστό X.
- Το X μπορεί να είναι είτε θετικός είτε αρνητικός αριθμός, οπότε η επιτρεπόμενη ονομαστική αύξηση μπορεί είτε να υπερβαίνει είτε να υπολείπεται του πληθωρισμού, δηλαδή μπορεί να έχουμε είτε αύξηση είτε μείωση των τιμών.
- Κρίσιμα ερωτήματα: α) πως ορίζεται η οροφή τιμής από τον ρυθμιστή, β) ποιά προϊόντα περιλαμβάνει όταν η επιχείρηση έχει περισσότερα από ένα και γ) πόσο συχνά θα πρέπει να αναθεωρείται.

Ρύθμιση οροφής τιμής

- Η μέθοδος RPI-X έχει σημαντικά πλεονεκτήματα:
- Είναι απλούστερη στον σχεδιασμό και την παρακολούθηση από τον ρυθμιστή.
- Αντίθετα με τη ρύθμιση του ποσοστού απόδοσης κεφαλαίου, η ρύθμιση οροφής τιμής μπορεί να εστιάσει σε προϊόντα ή υπηρεσίες της υπό ρύθμισης επιχείρησης για τα οποία είτε δεν υπάρχει ανταγωνισμός είτε αυτός είναι σημαντικά περιορισμένος.
- Μειώνει τον κίνδυνο της ρυθμιστικής ομηρίας, αφού οι δυνατότητες διακριτικής μεταχείρισης της υπό ρύθμιση επιχείρησης από τον ρυθμιστή είναι πολύ μικρότερες.
- Ωθεί προς μια πραγματική μείωση των τιμών, γιατί η ρύθμιση γίνεται ακριβώς στις τιμές και όχι στην κεφαλαιουχική βάση ή κάποιο άλλο μέγεθος που επιδρά στο πλεόνασμα των καταναλωτών μόνο έμμεσα, γεγονός που προκαλεί στρεβλώσεις στην αγορά.
- Δεν συνδέεται άμεσα με στοιχεία κόστους, γεγονός που δημιουργεί κίνητρα στην ρυθμιζόμενη επιχείρηση, να παράγει με το μικρότερο δυνατό κόστος, επιτυγχάνοντας παραγωγική αποτελεσματικότητα και ταυτόχρονα να προβαίνει σε ενέργειες, που οδηγούν σε βελτίωση των μεθόδων παραγωγής, μέσω των επενδύσεων σε έρευνα και την υιοθέτηση καινοτομιών.

Μειονεκτήματα Ρυθμιστικής Παρέμβασης

- ☐ Υπάρχουν διανεμητικές ανισότητες.
- ☐ Παραχωρούν στην επιχείρηση μέρος του ποσού που αντιστοιχεί στο πλεόνασμα του καταναλωτή στην αγορά, με αποτέλεσμα ο καταναλωτής να μην καρπώνεται μέρος από το πλεόνασμα.
- ☐ Οδηγούν την αγορά σε στρεβλώσεις και σε αναποτελεσματικότητα.
- ☐ Απαιτούν ορισμένες φορές μεγάλο όγκο πληροφοριών.
- ☐ Οι υπό ρύθμιση επιχειρήσεις παρέχουν λανθασμένα στοιχεία ή αποκρύπτουν στοιχεία, με σκοπό να καθοδηγήσουν τον ρυθμιστή.

Πλεονεκτήματα Ρυθμιστικών Παρεμβάσεων

- ☐ Προστασία του ανταγωνισμού.
- ☐ Αύξηση κοινωνικής ευημερίας.
- ☐ Περιορισμό στρεβλώσεων στην αγορά.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

- ❑ Οι Ρυθμιστικές Αρχές θα πρέπει να γνωρίζουν πολύ καλά τις συνθήκες που επικρατούν στην αγορά. Να μπορούν να διακρίνουν, την δικαιολογημένη μονοπωλιακή δύναμη, από την αδικαιολόγητη μονοπωλιακή δύναμη.
- ❑ Επίσης θα πρέπει να λειτουργούν ανεξάρτητα.

Όπου οι Εποπτικές και Ρυθμιστικές Αρχές λειτουργούν ανεξάρτητα και χωρίς παρεμβάσεις, έχει παρατηρηθεί **αυξημένη αποδοτικότητα, υιοθέτηση καινοτομιών, συγκράτηση του κόστους και βελτίωση των προϊόντων τους**, αυξάνοντας την ευημερία των καταναλωτών.

- ❑ Να αξιολογούν την κάθε περίπτωση προσεκτικά και μεμονωμένα, για την αποφυγή αρνητικών επιπτώσεων.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η προσπάθεια ρύθμισης μιας επιχείρησης που έχει δύναμη στην αγορά, μπορεί να οδηγήσει μακροχρόνια σε μείωση της κοινωνικής ευημερίας, αλλά και στον περιορισμό του ανταγωνισμού.

Αν το **συγκριτικό πλεονέκτημα**, οφείλεται σε μια σειρά επιτυχημένων επιλογών στρατηγικής ή είναι αποτέλεσμα επενδύσεων ή οφείλεται στην υιοθέτηση καινοτομιών, που μακροχρόνια λειτουργεί προς όφελος των καταναλωτών.

Και οι Ρυθμιστικές Αρχές επιλέξουν την ρύθμιση αυτής χωρίς να **αξιολογήσουν την μέθοδο που απέκτησε την δεσπόζουσα θέση**.

Αφαιρούν το κίνητρο της επιχείρησης να είναι αποτελεσματική έναντι των ανταγωνιστών, με συνέπεια την μείωση της ευημερίας των καταναλωτών.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

- ❑ Η Ρυθμιστική Πολιτική, είναι μια **δυναμική και όχι μια στατική διαδικασία**.
- ➡ Δηλαδή η διαδικασία ρύθμισης, δεν αφορά μόνο ένα σημείο στον χρόνο, αλλά εκτείνεται σε μια χρονική ακολουθία.
- ❑ Ο ρυθμιστής μπορεί να **αναθεωρήσει τους κανόνες της ρύθμισης**, συνήθως μετά από ένα χρονικό διάστημα (regulatory lag), αφού έχει αποκτήσει την πληροφόρηση αναφορικά με την συμπεριφορά της ρυθμιζόμενης επιχείρησης.
- ❑ Η πληροφόρηση που έχει ο ρυθμιστής, **δεν είναι ποτέ καλύτερη** από την πληροφόρηση που έχει η υπό ρύθμιση επιχείρηση, παρόλα αυτά είναι ικανοποιητική, ώστε να εξάγει κάποια συμπεράσματα.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

- ❑ Η ρύθμιση ή η απορρύθμιση μιας επιχείρησης με δύναμη στην αγορά, είναι **δύσκολη διαδικασία, που συνεπάγεται κάποιο κόστος.**
- ❑ Κάθε ρυθμιστική παρέμβαση προκαλεί στρεβλώσεις στην αγορά.
- ❑ Επιδίωξη της ρύθμισης, είναι να υπάρχει συμβατότητα, ανάμεσα στον κοινωνικό στόχο και στις επιλογές της επιχείρησης.
- ❑ Η επιλογή του κατάλληλου μηχανισμού, θα πρέπει να **περιορίζει τις παθογένειες της ρύθμισης**, και να επιτυγχάνει το κοινωνικά άριστο με την χαμηλότερη δυνατή στρέβλωση στην αγορά.

Τα προβλήματα αυτά, δεν θα πρέπει να οδηγούν στην συνολική απαξίωση της ρύθμισης, γιατί αυτή είναι **απαραίτητη για την διόρθωση των ατελειών της αγοράς και την προάσπιση του ανταγωνισμού.**
Συνεπώς το κράτος πρέπει να παρεμβαίνει όταν έχουμε περιορισμό του ανταγωνισμού και μείωση της ευημερίας.